

יורל ע"י

התאחדות אנרכים "יואל משה" ד'סאטמאר

נתייחד ע"י כ"ק מו"ק רביה'קו"י
בנשיאות כ"ק מו"ק רבנו של"א
בעה"ק וירושלים תובכ"א

המתה לתמר

נתייחד ע"י - שנה ל' - צו - שבת הגדול תשס"ג

זמנים לשבת קודש

- הדלקת הנרות 6.24
- חצות היום והלידה 12.42
- עלות השחר 4.51
- נץ הכוכב 6.20
- סוף זמן קרי"ש 8.47 - ב 9.30
- סוף זמן תפילה 10.34
- שקיעת החמה 7.02
- מוצאי שבי"ק 8.18

מענינא דיומא

נעלת יום 'י גיסן כיום הכיפורים

בעשור לחודש הזה, בעשור אנוני בעשור, אנו רבי אבא בזמנא דאנהיר יובלא לסיחרא, דכתיב ביובלא בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא.

עשור הזה כמו עשור דיום הכיפור, שהוא מטהר ומעמיד בחזרה ביושר, לכן נקרא יום הכיפורים יומא רבה, וכמו כן נקרא שבת הגדול.

י"ל הטעם השבת הגדול, כיון שהיום הזה 'י לחודש הוא עס"ד הוזה"ק ה"ל (כא לט ע"ג) מכוון כנגד יום הכיפורים שנקרא שבת שבתון, והיינו שב"ת הגדול כדאמרו.

שער יששכר מונקאטש נאמר שבה"ג אית 'י

שבת הגדול של שנת תרל"א חל ב'י לחודש פתח הרב אדמו"ר ה"ק ר' זוב בעריש זצוקללה"ה, עתה הוא נעת צאת ישראל ממצרים, שאז הוא י"ד לחודש שבת קודש והוא כיום הכיפורים, ולכן יוה"כ בלשון רבים, ב' כפורים שיש עוד דומה לו, כי שבת הגדול הוא יום הכיפורים שלפני פסח, ויוה"כ הוא לפני החג כי ב' מדריות הם פסח וכו', הוא מלשון פה סח הוא דבור, וסוכה הוא מלשון סוכה ברוח הקודש הוא מתחשבה, ובשנים הקדים להם יום הכיפורים כדי לבא לב' מדריות ה"ל היינו דיבור ומחשבה.

שיח שרפי קודש ח"א

ולזה הוא הזמן מועתה ומעשיו, כי באמת בתשרי עתידין להגאל, כי מועשינו הטובים יגרמו באשר שמראש השנה ועד יוה"כ הוא עשרה ימים עוסקים בתשובה, ואח"כ ה' ימים עוסקים במצות רבות, כמו כן מו"ק גיסן עד היום הזה י"ד ימים צריכין להיות ג"כ בקדושה ובטהרה, ומהיום והלאה ב' ימים הבאים לתקן ולבדוק מכל חטאי ושאר הרמזים על הצה"ר ולעשות תשובה מאהבה, כי בתשרי הוא עושה רק תשובה ניראה כי אימת מות עליו וכו', אבל בימים האלה צריכים לעשות תשובה מאהבה ולא נשאר כלום ונעשים זכיות וכו', וכל זה הוא אם נעשה תשובה מעשיו ומעטתה, ולפחות להרהר בלבינו ותיקן ומיד, כי היום הוא יו"ד בחדש והוא ממש כיום כיפור ג"כ יו"ד בחדש, ואינו דומה מועטים העושים למורבים וכו'.

דברי שמואל מיקלשבורג, דרוש לשבת הגדול

מילי מעלייתא

הגאווה אצל עני מגונה יותר

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת השולה היא העולה על מוקדה. במדרש רבה (פ"ג ס"ו) אמרו: כל המתגאה נדון כאש, שנאמר זאת תורת העולה, המתגאה, הוא העולה על מוקדה. ויש להבין לפי"ז, הלא אזהרה זו שייכת לכל ישראל ומדוע הוזכר אותה רק לאהרן ולבניו. תראה הטעם, מפני שאצלם הגאווה יותר מאצל כל ישראל, כי לישראל יש חלק ונחלה שדות וכרמים, וקרוב לדרך הטבע להתגאות, וכדכתיב ובתים טובים תבנה וגו' ורום לבבך, משא"כ הכהנים שאין להם שום חלק ונחלה, ואפילו ערים לשבת צריכים לקבל משאר ישראל, אין דבר שיגרום להם גאווה, לכן מאוסה היא אצלם יותר, ולכן אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז את הכהן על גאווה במקום שיש חסרון כיס, שאין לו שום חלק ונחלה בשדות וכרמים, שלא יהיה דל גאה, כי זהו מאוס ביותר, אלא יהיה עניו ושפל ברך.

בתלמיד חכם ליכא תקנתא דשבוים

זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים. במדרש רבה איתא כיון ששמענו ישראל פרשת קרבנות נתייראו, אמר להן משה אל תיראו, התעסקו בתורה ואין אתם יראים מכל אלה, וה"ד זאת התורה לעולה. ויובן עפ"י"מ שכתב באבן עזרא שענין הקרבנות הם נגד פדיון נפשו של אדם, תמורה תחת תמורה. והנה תנן (גיטין מה) אין פודין את השבוים יתר על דמיהם מפני תיקון העולם, אולם כתבו התוס' שם דבתלמידי חכמים לא תקנו דאי תקנתא. וזהו כותנת המדרש, כיון ששמענו ישראל פרשת הקרבנות היו סבורים שהטעם הוא משום פדיון נפשם, היו מתייראים דאפשר רק פעם ראשונה פודה ותו אינו פודה, דהכי קי"ל במס' כתובות (ף ב"ג) אמר להן משה אל תיראו, התעסקו בתורה, ותהיו תלמידי חכמים, ובת"ח לא תקנו תקנה זו.

כוונה לשם שמים באכילה ושתיה

המקריב את זבח שלמי ל' וביא את קרבנו. ונראה לפרש הדענן שלמים יש לבעלים חלק בו דהא הבשר לבעלים ואין לכהן חלק בו, כי אם החזה והשוק, וא"כ יש לחוש שיחשוב המקריב להנאות עצמו, ובאמת הקרבן צריך להיות בלתי ל'. והגם מבשר שלמים יש לו הנאה אך משולחן גבוה קזכי, אבל האכילה צריך להיות לשם ד' לשם מצוה כמו אכילת מצה ושאר מצות שיש בהן הנאת הגוף, ואעפ"כ אמרו חז"ל שנים שצלו פסחיהן אחד אבל לשם אכילה גסה, עליו אמר הכתוב ופושעים ישללו במ, ה"ה כאן אף כי התורה זכתה ליה לאכול מבשר השלמים, אבל כוונתו צריך להיות לשם מצוה ולא לשם אכילה גופנית, וזה המרומז כאן, המקריב קרבנו ל', אל יאכל הבשר כשאר אכילה לתאוה, אך יביא את קרבנו ע"י אכילת בשר ההוא ל', ר"ל לשם מצות אכילת קרבן. זכרון חיים

ישיבת התורה

מסכת שבת

יום	א	ב	ג	ד	ה	ו	שביק
דף	מה:	מט.	בדיקת המזץ	ערב פסה	פסה	הזרה	

סדר הלימוד לשבוע הבעל"ט - מסכת שבת

מלחמות ה'

הקרבות סימן על הגאולה אמיתית

או יאמר לפרש דברי רש"י אין צו אלא זירוז מיד ולדורות אמר ר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. וי"ל בהקדים מה שהבאנו בספרנו ויואל משה (מאמר ב' סי' כ"ט) דברי שו"ת בנין ציון (סי' א') שהאריך לבאר מהכתובים ומן התלמוד שבזמן החורבן א"א להקריב קרבנות לפי שאין ביהמ"ק בוי, והנה כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות מלכים (פי"א ה"ד) וז"ל ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו נפי תורה שבכתב ושבועל פה ויכופף את כל ישראל לילך בה ולחזק בקהא אם עשה והצליח ונבה מקדש במקומו וקבץ נדחוי ישראל הרי זה משיח ודאי ויתקן כל העולם לעבוד את ד' בידו שגא' כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שנים אחד, עכ"ל. נמצא כי הקרבת קרבנות הוא סימן מובהק לביאת משיח, כמ"ש הרמב"ם ז"ל כי מסימני מלך המשיח הוא שיבנה בית המקדש במקומו, וזאת השיב הקב"ה לאאצ"ה בזכות הקרבנות זה הוא סימן על הגאולה האמיתית, וכל זמן שלא שבו כל ישראל בתשובה ולא נבנה ביהמ"ק לא יתכן שתהיה הגאולה האמיתית.

הגאולה האמיתית תהיה רק אחר שיעשו תשובה שלימה

ועפ"י זה יתבאר לנו דברי המדרש שאלו תלמידיהו את ר"י בן קיסמא אימת בן דוד בא, כלומר ששאלו ממנו וסימניו אימתי יהי זמן הקץ האמיתי, כדי שלא יטעו בגאולות של שקר השיב להם זאת תורת העולה, כלומר כאשר יבנה ביהמ"ק ויקריבו בו קרבנות, סימן מובהק הוא לביאתו, וגם לפי מה שדרשו ז"ל פסוק זה על לימוד התורה, י"ל כי רמז להם כי זה יהיה בידם לסימן מובהק, כאשר יעסקו כל ישראל בתורה ויעשו תשובה שלמה, אות הוא אל הגאולה האמיתית.

הכתוב מרזו שלא יעשו בגאולת שקר

ובדרך זה י"ל דברי רש"י אין צו אלא זירוז מיד ולדורות, דכיון שבפרשה זו מרומז סוד עת הגאולה כמו שהשיב ר"י בן קיסמא לתלמידיו, על כן כתיב צו לישון זירוז, כי בענין הגאולה צריך זירוז גדול בכל הדורות שלא יתפסו בגאולות של שקר, ור"ש בא להוסיף על דברי ת"ק, כי עיקר הזירוז הוא על הגאולה האחרונה שלא נדע זמנה, שלא נאמר בה זמן קצוב כמו בגאולת הקודמות, ח"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס, דאמרו ז"ל (סנהדרין צ"ג) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, ואף שנאמרו במאמר זה פירושים שונים, מ"מ פשוטו פירושו הוא שטרם ביאת המשיח יהיה חסרון כיס, ועל כן קאמר שביותר הצורך הכתוב לזרז שלא יטעו בגאולות של שקר, במקום שיש בו חסרון כיס, היינו בגאולה האחרונה, שתכלה הפרוטה מן הכיס.

(דברי יואל ע"י צו עמ' קלב)

¹ בגמ' (ברכות נט) ת"ר הרואה חמה בתקופתה וכו' אומר ברוך עושה בראשית. ואימתה היא אמר אבי כל כ"ח שנים והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורחא דתלת נהגי ארבע.

הנה החתם סופר (או"ח סי' נ"ו) מביא מהגהות מיימוני (הל' ברכות פ"י אות ע) בשם הערוך (ערוך חמה) שגמפרש בע"א ענין הרואה חמה בתקופתה, וז"ל בימות הגשמים בימים שהיו שלשה ימים מעוננים ולא נראית חמה וסוככים

צריכים לברך עליהם בעת שיתראו וזולת זו העת לא עכ"ל, והעתיקו ב"י (או"ח סי' רכ"ט). ולפי"ד אין מקום כלל לברכת החמה שאנו מברכין אחת לכ"ח שנה, ודוחק לומר שלא היה לו הגירסא כמו בש"ס דילן (דהיא אחת לכ"ח שנה).²

אלא נראה דהיה קשה להם קושיות המשאת בנימין (סי' ק"א), שהקשה דלכאורה מה שאמר אביי שחמה בתקופתה חל אחת לכ"ח שנים בליל ד', זה קאי רק לתקופת שמואל דאמר (עירובין נ). אין בין תקופה לתקופה אלא ז' שעות ומחצה, ושנת החמה הוא שס"ה ימים ושש שעות,³ אמנם לדעת רב אדא (שהוא פחות קצת משש שעות) לא אתי שפיר, וא"כ צ"ע דלגבי תקופות וקביעות המועדים קי"ל כרב אדא (עי' ר"ה כ"א. וברמב"ם הל' קידוש החדש פ"י ה"ו), והיאך אנו מברכין ברכת החמה אחת לכ"ח שנים שזהו רק לשמואל, והני תרי דברים סתרי אהדדי.

ותירץ המ"ב, לאו קושיא היא דהכי נמי לענין חשבון השנים קי"ל כר' אליעזר דאמר (ר"ה י'): בתשרי נברא העולם ולענין תקופות קי"ל כר' יהושע (שם יא). דאמר בניסן נברא העולם⁴ הכי נמי בענין זה.

והחת"ס כתב על דבריו שאין להם שחר, דאם לא הגיע החמה בתחלת ליל ד' לראש מזל טלה וכו' על מה נברך, וע"כ פירשו הערוך והגמ"י פי' אחר בהגמ' הרואה חמה בתקופתה,⁵ (ואביי דמפרש אחת לכ"ח שנים אינו אלא לשמואל), ולפי"ז אין מקור כלל להברכה שאנו מברכין אחת לכ"ח שנה.

(ועיי"ש בלשון החת"ס וז"ל וראיתי בשיירי כנה"ג (או"ח סי' רכ"ט סק"ה) שמקדם לא נהגו כלל בברכה זו, כ"מ בתשובת מ"ב, אולי הוא מטעם הנ"ל⁶ ומ"מ אחרי דנהוג בה עלמא עפ"י הגאונים הנ"ל, וגם הר"ף מיייתי להא דאביי בפשיטות⁷ ורמב"ם ורא"ש וטור וקבעו הרב ב"י בשו"ע ממנו אין לזוז, ובאמת לא ידעתי מ"ט לא נהגו נשים לברך ברכה זו ג"כ וכו'⁸ ומ"מ מה דנהוג נהוג ומה דלא נהוג דלו לוסף עלה, ועדיין צ"ע. ברוך ה' כי הגיענו ליום ד' ז' ניסן וברכנו ברכה זו באסיפת עם ה' פה פרעשבורג תקע"ג לפ"ק וכו').

1 הדרשה הלו טרם נתפרסמה בשלימותה (חלקים ממנו נדפסו כבר במשך השנים, עיי' קונטרס יורה דור - תשמ"א, קונטרס ברכה וישועה לנהי"צ מפריפראן וצ"ל בס' קידוש החמה כהלכה - ניסן תשמ"א, ובסי' עזות ביהוסף - תשס"ח), והדפסנוה כאן מפי הזקנים שהיו שם, ומשאר ספרי רבינו.

2 ועיי' בליון השי"ס להגרעק"א (שם) שכתב כן שלא היה לו הגירסא כמו בש"ס דילן.

3 וענין פלא כתב בהגהות ברוך טעם (על מ"ב) בשם סי' יסוד עולם (מיד פי"א - תלמיד הרא"ש) שגם שמואל ידע מחשבון רב אדא, אך רצה להקל ולהקריבו לדעת הלומדים לומר דבר השוה, ועיי' אוצר נחמד על כוזרי (מיד סי' כ"ט), ובאמת כ"כ באבע"ז (בא"ב ב) ושו"ת תשב"ץ (ח"א סי' ק"ח).

4 ועיי' בזה בבני יששכר (והדשא מיד אות ג) עלנין נאה.

5 בס' ליקוטי חב"י (ח"א דף כ"ד) תמה דהערוך לא קאי אלא על הרואה הרקיע בטוהרתה ולא על חמה בתקופתה. ויש מתרץ דהערוך קאי על שניהם (עיי' שו"ת בית אפרים (או"ח סי' ע"ז), איר' (ח"ב סק"ט), ועיי' ליקוטי חרות).

6 לאחרונה נתגלה כתב יד של פיוט מתלמידי רש"י על קידוש החמה שמברכין אחת לכ"ח שנה.

7 בשו"ת עמודי אש (סי' ב' אות כ"ז) תמה עיי' דהר"ף לא העתיק כלל הא דאביי.

8 עיי' מהר"ם שיק (או"ח סי' ע"ג), כתב סופר (סי' ל"ח), תשובת הריב"א (או"ח סי' ס"ז) והארכיכו בהו המלקטים. וטעם נאה ביאר רבינו בזה (עיי' באית שנת תש"ח, עיי' במסגרות).

דרוש לקידוש החמה

מכ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

אסרו חג פסח תשי"ג לפ"ק

ונראה לתרץ דברי המשאת בנימין ולבאר דתרווייהו קשוט הן תקופת שמואל והן תקופת רב אדא, וממילא א"ש מה שאנו מברכין היום (דהיינו כשמואל) אף דבעצם קי"ל כרב אדא. וכעין מה שכתבו התוס' (ר"ה כ"ו). בשם ר"ת דשיטת ר' אליעזר ושיטת ר' יהושע תרווייהו קשוט ואלו ואלו דברי אלקים חיים, דבתשרי נברא העולם במחשבה ובניסן נברא במעשה⁹ עיי"ש, הרי אף דבפשטות א"א לפסוק כשניהם, מ"מ אליבא דאמת שניהם קשוט, כמו כן יש לומר כאן דחז"ל ידעו דתרווייהו אמת וע"כ פסקו כשניהם¹⁰.

ובביאור הדברים יש לומר בהקדם ליישב שיטת רבינו תם דסובר (שבת דף ל"ה ע"א ד"ה תרי) דשתי שקיעות יש, חדא תחלת השקיעה משהחמה מתחלת להכנס בעובי הרקיע, ומתחלת שקיעה זו ועד השקיעה הב' ג' ש' מילין ורביע, ואז עדיין יום גמור הוא. והשנית סוף השקיעה, והיינו אחר שנכנסה כולה בעובי הרקיע, וממנה ועד הלילה אין אלא ג' רביע מיל עכ"ל. והמהר"ם אלשקר ז"ל בתשובה (סי' צ"ח) הקשה על שיטת ר"ת מהא דאיתא בגמרא (פסחים צ"ד ע"ב) שנחלקו חכמי ישראל עם חכמי אוה"ע דחכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מן הרקיע וחכמי אומות העולם אומרים ביום חמה מהלכת מתחת לרקיע ובלילה למטה מן הרקיע אמר רבי ונראין דבריהם מדבריו. ע"כ. הרי מבואר דמסקנת הגמרא שהעיקר כדעת חכמי האומות, שהחמה מהלכת בלילה למטה מן הרקיע, וא"כ ליכא למימר כשיטת רבינו תם, שהרי יסודו בנוי על דעת חכמי ישראל שהחמה מהלכת בלילה למעלה מן הרקיע, ולא קי"ל הכי. ואף החוש מעיד שלא כדברי ר"ת, שהרי יש מקומות שהחמה זורחת שם כל המעלה"ע.

ותירצנו שיטת ר"ת עפ"י מה שכתב בשיטה מקובצת למסכת כתובות (דף י"ג ע"ב ד"ה מאי קאמר להו) וז"ל, וכן שמעתי משמו של ר"ת שהי' אומר כן על הא דאמרין בפ' מי שהיה טבא שנחלקו חכמי ישראל עם חכמי אוה"ע וכו' (אם החמה מהלכת בלילה מתחת לרקיע או ממעל לרקיע) ואומר ר"ת ז"ל דאע"ג דנעחו חכמי האומות לחכמי ישראל היינו נצחון בטענות אבל האמת הוא כחכמי ישראל והיינו דאמרין בתפלה ובוקע חלוני רקיע וכו' עכ"ל¹¹. מבואר מזה דר"ת ס"ל דאף למסקנת הגמרא העיקר הוא כחכמי ישראל אלא שלא היה להם מה להשיב על טענות חכמי אוה"ע. ונראה לומר טעם הדבר עפ"י מה דאיתא בזה"ק פ' ויקרא (דף ט' ע"ב) כי בשעת בריאת העולם ברא הקב"ה ז' רקיעים למעלה ובכל רקיע ורקיע משמשים כוכבים ומזלות וכו'. והנה כל דבר בעולם יש לו שורש למעלה וכן החמה והלבנה מתנהגת תנועתם ברקיע שלמטה, עפ"י תנועתם ברקיעים העליונים. ועפ"י זה י"ל דמה שאמרו חכמי ישראל כי החמה מהלכת בלילה למעלה מן הרקיע כוונתם לחמה שברקיעים העליונים שהיא נכנסת באמת בעובי הרקיע, ועל פי תנועתה למעלה נקבעים זמני היום והלילה למטה. וזהו גם ביאור מה שאומרים בתפלה ובוקע חלוני רקיע, היינו ברקיעים העליונים, ששם החמה מהלכת בלילה למעלה מן הרקיע¹². ובוזה מובן כי חכמי

9 עיי' באורך בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' פ"ז עד ס"ז).

10 וכע"ז כתב הבני יששכר (תוכה מיד אות פ"ה) דתקופת רב אדא הוא בצנעה עפ"י האור הגנוז עיי"ש. ועיי' בדברי יואל (תוכה ח"א דף ר"ח) שכתב שאף החת"ס שתמה על המייב, מ"מ לא דחה דבריו, ועל כוון דא אמר אלו ואלו דא"ח, (ועיי"ש מה שמייב בזה לשון השאלות) (תוכה) שכתב ולא היה להחליק אפילו ליום אחד, והו תקופת רב אדא, שפירד היה אז הליל ארוך ביותר ולא היה שטן לכל הלילה, מ"מ איכא לתקוי שמואל (לא היה הלילה ארוך כ"י היה די שטן לליל אחד).

11 וכן ציין הגרעק"א (ליוון השי"ס פסחים שם) לדברי השיטמ"ק.

12 ועיי' נוצר חסד (אבות פ"ד מ"ז - לתנח"ק מקאמארע זצ"ל) שכתב ג"כ ענין זה לגבי קידוש לבנה.

ישראל ידעו והשיגו דבר זה בקבלה איש מפי איש עד משרע"ה, אשר עלה לשמיים וראה זאת עין בעין, ובאמת צדקו דבריהם, דאף שהחמה שברקיע התחתון מהלכת בלילה מתחת לקרקע, לא משגיחין כ"א בתנועת החמה שברקיעים העליונים, אלא שלא השיבו חכמי ישראל לחכמי אוה"ע דבר להוכיח להם כי דבריהם אמת, משום שלא יודו להם אוה"ע בזה, כי לא ניתן להוכיח להם מה שלמעלה. ועוד יתכן שלא רצו לגלות להם דבר מענינים אלו, משום שהילוך החמה והלבנה נוגע לעניני סוד העיבור, ועל כך הם מושבעים ועומדים שלא לגלות את הסוד לאומות העולם כדאיטא בכתובות (דף ק"א ע"א) וכתבו התוספות דהיינו סוד העיבור, או שהוא בכלל סתרי תורה שאסור גלותם לאוה"ע (ואף זה הוא בכלל אותה שבועה לחד ליטנא בפירש"י ז"ל שם). ועפ"י זה מביארים היטב דברי ר"ת ז"ל שהביא בשיטה מקובצת, דבאמת לא טעו חכמי ישראל והצדק אתם, אלא שחכמי האומות ניצחום בטענות, שלא יכלו חכמי ישראל לענות להם על טענותיהם¹³.

ולפי זה סרה קושית המהר"ם אלשקר על שיטת רבינו תם, דשפיר אתיא שיטת ר"ת כדעת חכמי ישראל שהחמה מהלכת בלילה למעלה מן הרקיע, שהרי דעת חכמי ישראל עיקר. וגם לק"מ ממה דחזינן שיש מקומות שהחמה נראית כיום ובלילה, שהרי לא

בחמה שברקיע זה קא מיירו חכמי ישראל, אלא בחמה שברקיעים העליונים, שעל פיהם נקבעים זמני היום והלילה, והמזלות שברקיע התחתון הנהגתם עפ"י שרשם למעלה, וברקיעים העליונים החמה שוקעת בעובי הרקיע, על כן אף ברקיע שלמטה נחשב יום גמור בתחלת השקיעה, עד שתשקע החמה שברקיעים העליונים לתוך עובי הרקיע.

ובזה יובן שיטת הפוסקים בענין ברכת החמה, אף שאין אתנו ידוע עד מה, מ"מ אנו רואין שיש מהלך המזלות גם בגבהי מרומים, וע"כ לומר דתרוויחו קשוט ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, שזה מיירי מסדר המזלות בעוה"ז, וזה מיירי מהמזלות הסובבים בעולם וכנ"ל.

ועפ"י י"ש בתיב כבר מה דאיטא בגמרא (תענית י"ט). מעשה עם נקדימוון בן גוריון שלוח בארות מים מהגמון אחד והבטיחו שירדו גשמים בעוד יום עד שקיעת החמה, ולמעשה לא ירד הגשם, ונכנס להיכל והתפלל ונעשה נס שבא הגשם, אבל ה"י כבר אחר השקיעה, ועוד נעשה נס שזרחה השמש וע"כ נפטר מהחוב להגמון עיי"ש, והוא תמוה דלכאורה כיון שהיה כבר אחר השקיעה מחויב נקדימוון לקיים הבטחתו ולשלם להגוי חובו, והיאך עשה הקב"ה נס ליקח ממנו ממונו שלא כדין.

ובהקדם הנ"ל אתי שפיר, דגופא דעובדא הכי הוה, דבשעה שירדו הגשמים כבר היה אחר זמן השקיעה הראשונה ולפי דעת חכמי אומות העולם

טעם למה אין נשים מברכות ברכת החמה

הנה אא"ז בייטב לב (פ"א) אמר טעם לשבח לפטור הנשים מברכה זו, בדרך נסתר, ואין לנו עסק בנסתרות, ונאמר בדרך פשוט.

בהקדם דברי הלב אריה (בחולין דף ס' ע"ב) שכתב על הגמרא אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה שמעטתי את הירח וכתב הלב ארי' ע"ז אף שדברים כבושים ועלמים להבאים בסוד ה' עכ"ז לא אמנע ליתן טעם עפ"י פשוטו דמה חבו ישראל בזה שנתחייבו להביא כפרה על מיעוט הירח והוא כי בתשובת הלבנה שאמרה וכי בשביל שאמרתי דבר הגון אמעט את עצמי, נתקשו המפרשים דמאי שאלה היא כיון דצריך אחד מהם א"כ מאי חזיא דדמא דידך סומק טפי ואולם הטעם שלא נתן מקום הוא יתברך לשאלתה היא פשוט לדעת, דבאמת בתחילת הבריאה ה"י מאור השמש גדול מאד למעלה רק שנגנו האור ההיא מפני קלקול הדורות כנאמר הו"ל וירא ה' את האור כי טוב ויבדל, ראה שאין העולם ראוי לכך וגנוו לצדיקים לעתיד לבוא, ולכך שוב לא היה באפשר להגדיל אור החמה מאחר שכבר נקבע עפ"י חכמתו ית"ש שיעור ערך מאור החמה כפי שיעור הראוי לערך האדם לדורות עולם, ויותר מזה שוב אין העולם ראוי לכך לזה הוצרך למעט הלבנה, ולכן לעתיד כאשר יודככו הדורות נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהי שבעתיים כאור שבעת הימים שאור הלבנה תשאר על עמדה כמו שהיתה קודם מיעוטה ואור החמה יגדל למעלה ראש, ולזה כאשר ראה הקב"ה דלא מייטבא דעתה אמר לישראל הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח שאתם אשמים בזה לפי שאם הייתם מתקנים את מעשיכם לא היה צריך למיעוט הירח רק שתשאר על עמדה, ואור החמה הגדיל כאור שבעת ימי בראשית כמו שהיה לעת"ל כשיתקון חטא אדם הראשון ויתלבנו הדורות כן נוסה לראות בב"א כנ"ל בס"ד עכ"ל, נמצא דשבעת מיעוט הירח כבר ראה הקב"ה קלקול הדורות ועי"ז לא הוי באפשר להגדיל אור החמה והוצרך למעט הלבנה וגם הנשים גרמו לפגם הלבנה כמו"ש המג"א בס"י תכ"ו בשם השלה"ק שלכך אין הנשים מקדשים הלבנה עיי"ש.

ועפ"י י"ל למה נשים אין מצוין על ברכת החמה משום דאלמלא גרמת האשה לחטא אדם הראשון לא היה נגנו אור שבעת ימי בראשית וממילא לא היה צריך למעט אור הלבנה א"כ הם גרמו לזה לכך י"ל דנשים פטורות מברכת החמה כמו מקדיש הלבנה עכד"ק.

(בראשית תשכ"ה, נדפס בגליון עולת החדש – ניסן תשמ"א דף שט"ז)

כבר היה לילה גמור, ובדן הוא שיתחייב לשלם לאותו אדון מעותיו, כפי מה שהותנה ביניהם. אמנם לפי דעת חכמי ישראל (וישית רבינו תם הבניה עפ"י יסודם), עדיין היה יום גמור באותה שעה, מאדיר שהיה עדיין קודם השקיעה הב', וא"כ אין לאותו אדון כל תביעה עליו, שהרי נתמלאו מעיינותיו מים בזמנם. אכן סוד זה לא ניתן לגלות לעכו"ם דהומן נחשב עפ"י החמה שברקיעים העליונים. ועוד אף אילו היה טוען לפניו כן, לא היה מקבל דבריו, שאין להם השגה בענינים אלו, על כן היה צורך שיעשה לו נס זה שתחזור החמה לזרוח בעבורו, כדי להוכיח לאותו אדון שאין לו תביעת ממוון עליו. ואתי שפיר דלא היה ח"ו הנס לשקרא, שהרי כלפי שמאי גליא שעדין היה יום גמור באותה שעה, ואין טענת כסף לאדון זה, ולפיכך נעשה לו נס זה שנקדה חמה בעבורו, להוכיח צדקתו, משום שלא היה אפשר להוכיח זאת באופן אחר.

ועל פי זה פרשתי עוד מה דאיטא בגמרא (ברכות ד.) דמשה רבינו אמר לפרעה (בא. י"א ד) מה אמר ה' כחצות הלילה, והטעם שמא יטעו איצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא. והדבר קשה להולמו שמושה רבינו עשה כבר האותות ומופתים במצרים, וכבר בחנו וראו שכל דבריו אמת וצדק, ומפני מה משום זמן מועט כזה יאמרו משה בדאי הוא. אלא וודאי ביאור הדבר כך הוא

שמושה רבינו כיוון על חצות האמיתי, מה שהוא למעלה מן הרקיע, והוא רחוק מן חצות הגשמי, (וטעם הדבר שאומה"ע חושבין הלילה מן השקיעה, משא"כ היום מחשבין ג"כ מן העלות השחר, וא"כ חצות שלהם מוקדם קצת מחצות האמיתי, דהיינו חציו בין הצאה"כ לעולה"ש¹⁴), והמצרים יאמרו זאת למשה, ומשה לא יוכל להשיבם ולגלות להם האמת כנ"ל בחכמי ישראל ויהיה חילול ה' גדול, על כן הוכרח משה לומר כחצות למנוע החילול ה'¹⁵.

ה' יעורנו ברחמי וחסדיו הגדולים שננצל מחילול ה' ונוכה כל ימינו לקדש שם שמים בעולם, "ולדעת דברים שאמרתי לפניכם אינם לחידודא אלא נכונים לאמיתיה של תורה".

ובירך רבינו להעם:

ה' יעזור שנוכה להתאסף שנית יחד עם משיה צדקינו שאו יהיה אור החמה שבעתיים כאור החמה עכשיו, אמן.

14 ביאור זה מובא בחידושי (לפסח שנת תשי"ד - תשכ"ב דף מ' מ') ומליש בזה המדרש (שה"ש פ"א) עד שמושה וישראל מסובין ואוכלין פסחיהן במצרים כבר הקדים הקב"ה שנאמר וחי' הכה כל בכור, וצ"ע דהלא בחצות הוא סוף זמן אכילת ק"פ, ואז היה המכות בכורות והיאך אמר הקב"ה, ולחנ"ל איש דחי' הכה בחצות שלחם, וישראל אכלו הפסח עד חצות האמיתי (שהוא אחרון), ודפ"ח.

15 יסוד זה מובא פעמים רבות בספרי רבינו, ובכל מקום פירש בזה כמה ענינים ומאמרי חז"ל, דוק ותשח, עיי' בדברי יואל פ' תזריע (דף ש"ח), פ' תולדות (דף תקס"ט), בחידושי"ת לפסח (שנת תשי"ב) בחדושי"ת תשכ"ב דף ל"ז, בהגדה מהר"י ט"ב (דף י"ט), ועיי' דברי יואל לחנוכה (ח"א דף ר"ח).

13 ומעיי"ז בתמיד (כ"ב) שלא השיבו חכמי ישראל לאלכסנדר מוקדון מה"ט.

עניני מאכלי שבת (ו) אפיית החלות

להכין החלות בהשכמה של יום שישי

דכתיב והכינו את אשר יביאו וכו' הא דלא מיייתי האי קרא מעיקרא, משום דהוי'א דילמא דווקא ילחסי' דהמן היה בבוקר, ולא הכנה שאר צרכי שבת משום הכי מייתי תחילה מיי'ש והיה ביום השישי והכינו, דמשמע סתם הכנה כל צרכי שבת עיי'כ, משמע מזה דהלחם לשבי'ק בודאי יש לעשות וללוש ולאפות אותן בהשכמה בבוקר של יום הששי. (פרשת סי' ר"ס סק"א)

מסירות נפש על אפיית חלות

אילו ידעו הנשים גודל הענין של אפיית החלות לכבוד שבת קודש, אז הי' להם מסירות נפש על הדבר הזה. (קונטרס מחמדי שבת דף צ"ז, בשם מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"יע)

הטעם שהחלות נקרא "בארבעס"

אינא בזוהר בעי לסדרא פתורא בשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שתין יומין, וחל"ה נטריקון הטירפיני לחם ח'וקי, והטיבו בארץ הגר שקורין לה בלשון פשוט בשם 'בארבעס' והוא גזר מתיבת ברכי'ת והוא גיי'כ מטעם דיתברך פתוריה (מארות המים)

בסידור ישן נושן שהי' בקהילתי קאלדבורג מצאתי בתחנית נפלאים, שהי' שם תפלה לאשה לאחר הפרשת חלה בעש"ק, מתפללת היא שהשיי'ת ישלח הממונה על הברכות הם החלות של שבת שיאפו יפה ומהודרים לכבוד ש"ק, והוא פלא עיי'כ, וכן הוא בסי' הלכתא רבתא לשבתא (פרק ג) שתפלל האשה שהי' ישלח ברכה בהעיסה עיי' מלאך שנקרא בארבע"ס. (מאפי סבת אות תכ"ו)

להניח מיד על השולחן

קודם השבת מיד שמוציאין אותן מהתנור מניחים אותן על השולחן משום כבוד השבת. (ט"ו י"ד סי' קע"ח ס"ק ד')

ובערש"ק משמוציאים אותם מן התנור מניחים מיד על השולחן מפני כבוד השבת, עיי' ט"ו י"ד סוסי' קע"ח. (נהרות חתם סופר, שו"ע או"ח סי' רמ"ב)

ספרה לי ברטא דמרטא החתם סופר ז"ל, האשה הצדיקת מרת שמחה לעהמאן ז"ל, שפיי'א אחרי מות אמה הרבנית הצדקת המפורסמת מרת שרל ז"ל ברטא דמרטא רבי עקיבא איגר ז"ל, בא אביה מרן החתם סופר ז"ל לבית התבשיל בערב שבת, וראה את הלחמים הברכות [החלות] שחוכנו לש"ק הי' מונחים בעקעקען על הארץ לאחר האפיה, וצעק על בתו: הראית גם אמך עיי'ה לנהוג כן, כי מיד צריכים להניח אותם על השולחן לאחר האפיה. (תולדות מרן החתם סופר דף ע"ד עיי' ע"א).

ע"י יציאת מצרים נעשו ישראל מלכים

דף מז: דבי ר' ישמעל תנא עבד מלך כמלך.

כתב בגבורות ד' (פרק ס"א) יש מקשים מה הועיל לנו היציאה (יציאת מצרים), הרי אנו משובעדים בשאר מלכויות דמ"ש מלכות מצרים משאר מלכויות, ודברי הבאי הם, כי כאשר יצאו ישראל ממצרים קבלו הטוב בעצם עד שהיו ראויים להיות בני חורין מצד מעלתם, וזאת המעלה עצמית לישראל שהם ראויים להיות בני חורין עצם מעלתם, ודבר מקרי לא יבטל דבר עצמי כלל כי עדיין על ישראל המעלה הזאת שהם בני חורין בעצם עם השיעוד במקרה, כי אחר שהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים ונתן אותם בני חורין, ולא עוד אלא אף מלכים שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, זה השם הוא לישראל בעצם והמעלה והחשיבות שיש בזה לא נתבטל בגלותם שהוא במקרה, ולפיכך אומרים חכמי ישראל (שבת יא.) כל ישראל בני מלכים הם אף בגלותם, וזהו מצד המעלה והחשיבות שקנו ישראל בעצם לא נתבטל במקרה כלל, ואין ספק שכמה דברים נמשכים אל ישראל מן המעלה והחשיבות, אחר שהם בני חורין בעצם ולא יגרע בהם מה שהם עבדים במקרה, ואין להאריך בדבר למי שהבין דבר זה עכ"ל.

החיות - יסודי התורה

היו נכונים!

להמעמד המרוכב

סיום מסכת שבועות

והתחלת מסכת חגיגה

שתתקיים א"ה ברוב עם בנאותא עם

סעודת הילולא רבתי

לרגל זמא דהילולא קרישא של ב"ק מרו רביה"ק בעל ברך משה ז"ע

ביום ראשון פר' תזריע העל"ט

Cong. Yetev Lev D'Satmar
JERUSALEM

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קהל ירושלים תשכ"א

הודעה

הננו להודיע בזה לכל קהל אנ"ש
כי יתקיים א"ה

מכירת חמין

ע"י

הנה"צ הדומ"ץ שליט"א

בכל יום בין מנחה למערב
בבית מדרשינו

והי"ד שנוכח לאלול פן הובחזים ופני הפסחים אביה"ד

בכרית פסח כשר ושנת
הנהלת הקהילה

הוצאות הגליון נהגב ע"י

מוה"ר פסח עקשטיין הי"ו

לע"ג מרת חיה רחל ב"ר קלונימוס קלמן ע"ה

גלב"ע י"ד ניסן ערב פסח תשמ"ז - תנצבה

מוסדות יטב לב רב רב"י מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פעיה"ס ירושלים תשכ"א

והריקותי לכם ברכה עד בלי די

באותות כבוד ותוקרה, ובכרכת התורה, נכרך בואת השורה, מתוך שפחה ואורה, בשם כל תלמידי מוסדותינו המעשירה, אל ידוינו הנודע בשערים, נדרשותיו היקרים, הבוק כשיטת רבותינו עצי התמרים, מעמיד תלמידים הגונים וישרים, נאה דורש ונאה מקיים, להשריש בלב תלמידיו תורה ויראת שמים, הוא הנכבד אשר ידיו אמונה, רוב פעולה בכל עת ועונתה, למען מוסדותינו כפסירות כנה, בדעת ובתבונה, ובפרט עושה ומעשה למען חינוך התלמידים עדת מי מנה, וברוחו הנדיבה ובנפש פסורה, עומד לנו בכל עת למען ועורה, ע"כ עלינו חובה נעימה, לברכו מעומק הלב פנימה.

הרה"ג ר' יצחק דוד יאקאב שליט"א

מראשי וועד החינוך דמוסדותינו הקי'
מנהל רוחני רשיבה קטנה ד'סאטמאר כ"ב

לרגל השמחה בהולדת בנו והכנסתו בבריתו של אנ"ה למז"ט

יהי"ד ששכר פעליו הברוכים לטובת הכלל, יוכה לכל הברכות משטי מעל, יוכה להמשיך בפעליו הטובים מתוך שפחה ונחת, וירוח מכל יוצ"ה תענוג ונחת דקדושה, כמדה מרובה וגדושה, עדי נוכח בקרוב הימים, לביאת משיח הולך תמים, אמן.

הכ"ד המברכים בזיקת הערבה
הנהלת המוסדות
הנהלת התלמוד תורה - הנהלת הישיבה קטנה

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פעיה"ק ירושלים תשכ"א

ברכת מזל טוב

באותות כבוד ויקר וברנשי נול ושמחה, הננו משגרים בזה ברכתנו ואהולנו, אל מול ידידנו אנ"ש פעיה"ק.

הרה"ג ר' יצחק דוד יאקאב שליט"א

מראשי וועד החינוך דמוסדותינו

לאמרו הרה"ה ר' נחמן יאקאב שליט"א
והחי"ו הרה"ה ר' יודא עקשטיין שליט"א

לרגל הולדת בנו - נכדם

השלום זכר והוואך נאכט בבית מדרשינו ברך משה
הכנסתו בבריתו של אנ"ה ביום שבי'ק

הודעה חשובה

הננו להודיע בזה

שמכירת מוצרי החלב

תתקיים א"ה כחצר בנין הת"ת

ולא כפי שהתפרסם

החלוקה יתקיים ביום ג' י"ג ניסן
בין השעות 9-12 לפנה"צ